

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
МОДУЛЬ І. ОСНОВНІ МОВНІ ТА МОВЛЕННЄВІ ПОНЯТТЯ	8
Тема 1. Основні мовні та мовленнєві поняття	8
1. Українська мова в житті суспільства	8
2. Основні мовні та мовленнєві поняття	11
3. Мета й завдання вивчення української мови за професійним спрямуванням.....	20
4. Основи культури української мови	22
Запитання та завдання до теми 1	29
Тема 2. Стилї мовлення у професійному спілкуванні.....	30
1. Стилїстика.....	30
2. Стилї мовлення та сфера їх застосування.....	31
3. Функціональні стилї української мови	34
4. Текст як форма реалізації професійної діяльності	40
5. Мова та стиль наукової праці.....	50
Запитання та завдання до теми 2	60
Лїтература до модуля І	61
Тестові завдання до модуля І	63
МОДУЛЬ ІІ. ПИСЕМНЕ ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ.....	74
Тема 3. Документування у професійній сфері	74
1. Документ. Вимоги до документа.....	74
2. Класифікація документів.....	75
4. Способи викладу матеріалу в документі	87
4. Загальні вимоги до мови документа.....	92
5. Етикет ділових паперів	98
Запитання та завдання до теми 3	104
Тема 4. Лексика професійного мовлення	104
1. Загальні відомості з лексики	104
2. Книжна лексика.....	106
3. Слова іншомовного походження	108
4. Терміни та професіоналізми	111
5. Емоційні, універсальні, зайві слова.....	116

6. Архаїзми та неологізми.....	120
7. Синоніми та пароніми.....	121
8. Складноскорочені слова	125
Запитання та завдання до теми 4	131
Тема 5. Морфологічні особливості професійного мовлення ...	131
1. Морфологія як розділ мовознавства	131
2. Особливості вживання самостійних частин мови	133
3. Службові частини мови. Прийменники.....	141
Запитання та завдання до теми 5	152
Тема 6. Синтаксичні особливості професійного мовлення	152
1. Особливості вживання та побудови речень	152
2. Підмет і присудок.....	156
3. Складні випадки керування	159
4. Словосполучення дієслівного типу	165
Запитання та завдання до теми 6	169
Тема 7. Складні випадки правопису	169
1. Написання з великої літери	169
2. Написання географічних назв	182
3. Правопис імен і прізвищ	183
4. Подвоєння приголосних в іншомовних словах	187
5. Написання через дефіс	188
6. Написання скорочених слів	190
7. Написання в лапках і без лапок.....	191
8. Технічні правила переносу	192
9. Цитування та бібліографія.....	192
Запитання та завдання до теми 7.....	169
Література до модуля II	196
Тестові завдання до модуля II	198
МОДУЛЬ III. УСНЕ ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ.....	238
Тема 8. Усне приватне професійне спілкування	238
1. Види усної професійної комунікації.....	238
2. Спілкування в колективі	239
3. Вимоги технічної естетики.....	245
4. Прийом відвідувачів	246
5. Телефонна розмова.....	252
5. Ділові засідання (наради).....	256

Запитання та завдання до теми 8.....	264
Тема 9. Усне публічне професійне спілкування	265
1. Публічний виступ як засіб комунікації.....	265
2. Підготовка до публічного виступу	266
3. Композиція виступу.....	271
4. Підготовка тексту до читання	274
5. Жанри публічних виступів.....	276
Запитання та завдання до теми 9.....	284
Тема 10. Елементи ораторського мистецтва.....	283
1. Вимоги до мови та поведінки оратора	283
1. Правила наголошування й вимови	295
3. Невербальні елементи передачі інформації.....	302
4. Виразність як ознака культури мовлення	307
5. Поради для мовця.....	315
Запитання та завдання до теми 10	321
Література до модуля III	322
Тестові завдання до модуля III	323

ПЕРЕДМОВА

Українська мова професійного спрямування – нормативна навчальна дисципліна, яка вивчає норми сучасної української літературної мови з метою подальшого їх застосування у професійній діяльності. Її обсяг і зміст визначаються відповідним галузевим стандартом вищої освіти України.

Об'єктом вивчення дисципліни є мовні норми та правила, мовні закони, реалізація яких сприяє побудові правильного усного та писемного мовлення. Їх дотримання зазвичай свідчить про досконале володіння літературною мовою. Предметом вивчення дисципліни є функціонування мовних норм у професійних текстах.

Метою вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є поглиблення мовних знань, удосконалення мовленнєвих умінь і навичок, необхідних для успішної професійної діяльності.

Теоретичне значення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» полягає у збагаченні знань майбутніх фахівців про функціонування сучасної української літературної мови, особливості використання мовних норм у професійних текстах, рекомендації щодо побудови точного, логічного, змістовного, доречного, виразного, багатого, чистого професійного мовлення як в усній, так і в писемній формах.

Результатом вивчення цієї дисципліни є отримання знань про:

1) загальне в мові (мета та завдання вивчення дисципліни; її зв'язок з іншими дисциплінами; сутність мови як суспільного явища, її функції; особливості мовної ситуації та мовної політики в Україні; характерні ознаки української літературної мови; різновиди мовних норм літературної мови, доречність їх використання в усному та писемному мовленні; стильове багатство сучасної української літературної мови; критерії культури мовлення; мовний етикет спілкування; засоби досягнення милозвучності мовлення; особливості словникового складу української мови; сучасну науково-навчальну літературу лінгвістичного спрямування тощо);

2) специфічне в мові (загальні відомості про сутність і функції мови професії, її стилеві та жанрові різновиди; чинне законодавство щодо функціонування та розвиток мов в Україні; основні поняття про терміни та системно-сміслові зв'язки між ними; різновиди словників; особливості функціонування мовних норм у професійних текстах, види професійних текстів; сучасну науково-навчальну літературу професійного спрямування тощо).

Практичне значення дисципліни полягає у тому, що її вивчення підвищує рівень володіння сучасною українською літературною мовою, формує необхідні для професійної діяльності мовленнєві вміння та навички, покращує загальну професійну ерудицію та мовну культуру фахівця.

У процесі вивчення цієї дисципліни вдосконалюються такі вміння та навички: використання правил мовного етикету під час професійного спілкування; дотримання норм вимови й наголошування в усному мовленні; застосування орфографічних, пунктуаційних норм у писемному мовленні; свідомого використання фахової лексики в усному та писемному мовленні; розуміння сутності термінологічної лексики; розрізнення паронімів, синонімів, омонімів, багатозначних слів; вибору доречного терміна з ряду синонімічних; використання фразеологізмів у професійних текстах; роботи з різними довідковими джерелами, словниками; застосування словотвірних, морфологічних, синтаксичних норм як в усному, так і писемному фаховому мовленні; складання деяких видів офіційно-ділових текстів, правильного їх оформлення; здійснення доцільного відбору й доречного використання мовних засобів відповідно до поставленого завдання; здійснення контролю за власним мовленням та ін.

Структурою залікового кредиту передбачено проведення різних видів занять під час вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»: лекцій, практичних і самостійних занять, індивідуальної роботи.

МОДУЛЬ І

ОСНОВНІ МОВНІ ТА МОВЛЕННЄВІ ПОНЯТТЯ

Тема 1. Основні мовні та мовленнєві поняття

1. Українська мова в житті суспільства.
 2. Основні мовні та мовленнєві поняття.
 3. Мета та завдання вивчення української мови за професійним спрямуванням.
 4. Основи культури української мови.
-

Основні терміни та поняття: мова, мовлення, державна мова, індоєвропейські мови, національна мова, індивідуальна мова, літературна мова, діалектна мова, усна форма мовлення, писемна форма мовлення, ситуація мовлення, контекст, професійне мовлення, мовна компетенція, мовленнєва компетенція, культура мови, культура мовлення, норми мови, якості мовлення.

1. Українська мова в житті суспільства

Походження української мови. Українська мова як засіб спілкування функціонує в Україні – державі, розміщеній у центрі Європи, з населенням близько 50,5 млн. осіб, із яких 85% назвали українську мову рідною і понад 70% яких є українцями за національністю (у Херсонській області українці становлять 76,7%, у Миколаївській – 77,4%). Окрім того, українська мова нині – засіб об'єднання українців, що проживають у багатьох країнах світу.

Про походження української мови існує багато версій. За першою (і найбільш розповсюдженою) українська мова сформувалася на основі територіальних діалектів давньоруської мови у XIV – XV ст.. Інші науковці стверджують, що українська мова існувала незалежно з прадавніх часів як мова простолюдинів спочатку в усній, а пізніше й у